

Z e s ł a n i e c

PISMO ZARZĄDU GŁÓWNEGO
ZWIĄZKU SYBIRAKÓW

NR 84

ROK 2021

Spis treści

- **Albin Głowacki**
*O zesańcach polskich – studentach w Swierdłowsku (1944-1946).....*3
- **Lilianna Świątek**
*Repatriacja polskich domów dziecka z ZSRR do Polski w 1946 r.....*21
- **Maria Bożena Kuczyńska**
*Eugeniusz Bodo – aktor – życie jak w bajce i śmierć w sowieckim łagrze.....*37
- **Piotr Głuszkowski**
*Biblioteka polsko-syberyjska – historia, najnowsze publikacje i przyszłość.....*45
- **Anna Zapalec**
Krótki przewodnik po Kołymie: miejsca niezwykłe – Tiońka 61
- RELACJE Z ZESŁANIA**
- **Michał Jasudowicz**
Przez Sybir do Polski 65
- PRO MEMORIA**
- **Edward Walewander**
Roman Dzwonkowski SAC, Kustosz pamięci Polaków na „niełudzkiej ziemi” 77
- **Jan Orłowski**
*Pamięci Ks. Prof. Romana Dzwonkowskiego.....*80
- **Hanna Pawłowska**
*Adam Wołk (1929-2021).....*81
- **Anna Zapalec**
*Kobiectę dotknięcie Syberii. Wspomnienie o Aleksandrze Szemioth.....*83

Od redakcji

To już 84 numer „Zesłańca” oraz podobnie jak w poprzednich, mamy w nim tematykę upamiętniającą związki polsko-syberyjskie. Przez wieloletnie (1996-2021) jego edycji tematyka dziejów Polaków za Uralem była konsekwentnie prezentowana oraz uzupełniana. Z bogactwa faktografii, opinii, myśli oraz wartościujących je ustaleń wyłania się wielość polskich zesańczych losów, choć może nie są one zbyt pełne oraz nie oddają charakteru tych doświadczeń.

Staraniem redakcji udało się otrzymać kilka ciekawych artykułów poświęconych tematyce syberyjskiej. W sprawie dylematów i rozterek młodych zesańców znakomicie wprowadza czytelników artykuł Albina Głowackiego zatytułowany „O zesańcach polskich – studentach w Swierdłowsku (1944-1946)”. Tekst to niezmiernie pouczający, cenny dla tych, którzy chcą właściwie zrozumieć istotę działającej już w owym czasie w Związku Radzieckim organizacji o nazwie Związek Patriotów Polskich, który był siłą sprawczą ujęcia „studentów w ramy organizacyjne” i tym samym pozwalał „realizować szczytne zadanie przygotowania wykwalifikowanych kadr do odbudowy powojennej Polski”. Dodajmy, że wojna spowodowała rozszaranie zesańczej młodzieży po rozległej syberyjskiej ziemi. Artykuł ten, to niezmiernie ważna lektura, ponieważ przybliży istotę Związku Patriotów Polskich, który był przedsięwzięciem, nie tylko edukacyjnym.

Kolejnym ważnym przyczynkiem do poznania dziejów naszych zesańczych losów jest artykuł Lilianny Świątek pt. „Repatriacja polskich domów dziecka z ZSRR do Polski w 1946 r.”. To

KRONIKA

- **Krzysztof Walewander**
Język rosyjski w szkole.....87
- **Apel Muzeum Pamięci Sybiru**.....89

REGAŁ Z KSIĄŻKAMI

- Grażyna Legutko,
„Wyrostałam na Rosjankę...”.
Historia Marii – jakuckiej córki...
Wrocław 2019
(**Małgorzata Dziura**).....91
- Maria Andrzejewska, Aleksander
Pawłowicz, *Do zobaczenia w kraju!*...
Białystok 2019
(**Małgorzata Dziura**).....94
- *W łagrach i na zesłaniu,*
„Tak było...Sybiracy”, Kraków 2020
(**Małgorzata Dziura**).....96
- Adam Wołk, *Wspomnienia.*
z północnego Kazachstanu...
Puławy 2020
(**Hanna Pawłowska**).....99

Na okładce: Uczniowie zaczaczewskiej szkoły podstawowej, ZSRS, 1943 (ze zbiorów Muzeum Pamięci Sybiru), (s. 1); Dolina śmierci, niedaleko Tiońki – Kołyma. Fot. Anna Zapalec (s. 4).

historyczne wydarzenie dotyczące repatriacji osieroconych, małych Polaków nie jest zapomnianym punktem przeszłości. Nadal żyją bowiem jeszcze ci, którzy jako dzieci powrócili do Polski oraz pamiętają te uniesienia radości oraz codzienność w krajowych domach dziecka.

Powiedzmy jeszcze, co zawiera ten numer „Zesłańca”. Tradycyjnie wypełniają go relacje z zesłania, kronika i recenzje wydawnictw. Przynosi też obszerną informację o książkach opublikowanych w serii wydawniczej „Polsko-Syberyjska Biblioteka” oraz opis wędrowki Anny Zapalec po odległej Kołymie. I jeszcze jedno: nadal zwracamy się do członków Związku Sybiraków z prośbą o przekazywanie opisu zesłańczych doświadczeń, są one bowiem ważnym świadectwem czasu syberyjskiej niewoli.

Mam nadzieję, że ten numer kwartalnika, podobnie jak poprzednie, stanie się impulsem do zainteresowania czytelników dziejami Polaków na Syberii i zapewne będzie ich niemało.

*W imieniu redakcji
Antoni Kuczyński*



Projekt finansowany ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
w ramach Zadania publicznego dotyczącego pomocy Polonii i Polakom za granicą.

Wydawca: Zarząd Główny Związku Sybiraków, ul. Chmielna 15, lok. 108, 00-021 Warszawa, tel. 22/827 93 71. **Redakcja:** A. Dobroński, A. Dzieńkiewicz, M. Dziura, A. Głowacki, G. Pełczyński; redaktor naczelny: A. Kuczyński; sekretarz redakcji: M. B. Kuczyńska. **Wykonawca:** skład, druk i oprawa — QUAESTIO Przemysław Włodarczyk. **Copyright nazwy:** „Zesłaniec” by A. Kuczyński. **Adres redakcji:** ul. Bystrzycka 61/3; 54-215 Wrocław, tel. 71/ 72 880 88, e-mail: bakucz@op.pl